

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio XXXIX. De diminutione Charitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO TRIGESIMA NONA.

De diminutione Charitatis.

CHARITATEM via corrumpi ac destrui posse, idq; non per infidelitatem tantum, ut perperam cum Lutherò asserunt novatores, sed per omne omnino peccatum grave, constans esse Theologorum doctrina, divini etiam verbi calculo firmata. Hoc proinde sectariorum pronunciatum Tridentina Synodus reprobat, ac veluti sacris Literis contrarium damnat, nec infideles solum, sed fideles etiam, si se lethali peccato obstrinxerint, quodcumque demum illud sit, & à Christi gratiâ excidere, & si in hujuscemodi delicto ad finem usque vita persistant, à regno Dei excludi affirmat. In presenti ergo Disputatione inquirendum, utrum sicut per peccata mortalia gratia & Charitas, quæ pari semper passu cum gratiâ procedit, corrumpuntur, ita per venialia minuantur, & gradus aliquos intensiõnis amittat.

SECTIO PRIMA.

Positne habitus Charitatis per peccata venialia minui.

I. Dicitur aliqui minui Charitatem per peccata venialia.

PRIMA sententia affirmat habitum Charitatis aliquid de suâ intentione per peccata venialia amittere: ita Dionysius Carthusianus in primò, Dist. 17. quæst. 9. Altissiodorensis 3. part. tract. 5. cap. 5. Hoc etiam probabile censet Victoria Relectio de augmento Charitatis parte secundâ: favere item videtur Richardus in primo, Distinct. 17. quæstione ultimâ & alii nonnulli. Quæstio autem procedit de lege ordinariâ, per potentiam namque absolutam posse Deum, ubi quis venialiter peccat, aliquid ei habitus Charitatis auferre, seu ultimum intensiõnis gradum, vel partem gradus auferre, nulli dubium esse potest, sive tunc diceretur Deus partem illam gratiæ auferre propter peccatum veniale, sive non; saltem hoc peccatum in eo casu esset conditio, quâ posita Deus gratiam illam auferret, sicut posita aliâ quacunque conditione, posset si vellet, aut gratiam, aut aliud quidvis vel dare vel auferre.

Controversatio non est de lege ordinaria.

II. Intensio gradum Charitatis non minuitur per peccata venialia.

Dicendum primò: peccata venialia habitum Charitatis quoad intensiõnem non minuunt: ita S. Thomas 2. 2. quæst. 24. art. 10. estque communis Theologorum sententia: imò Bannez, Valentia, & alii opinionem contrariam ut falsam

improbabilem, ac fere temerariam rejiciunt, utpote Theologis propè omnibus sine ullâ urgente ratione contrariam.

Ratio conclusionis est, nam ut optime advertit S. Thomas citatus, peccata venialia habitui Charitatis nec physicè nec meritorie opponuntur: non physicè; actus enim habitibus non sunt contrarii, nisi ratione habituum quos producent, habitus autem naturales seu acquisiti habitibus infusis non opponuntur, sed cum iis stant, etiam in gradibus intensi, ut constat in illo, qui diu se in virtutum actibus exercendo, copiosam gratiam & intensos habitus supernaturales sibi unâ cum gratiâ infusus accepisset, hic namque si gravibus se postea sceleribus contaminaret, intensissimosque vitiorum habitus acquireret, ac deinde resipisceret, gratiam totam amissam, per reviviscentiam meritorum recuperaret; ergo habitus vitiosi, etiam intensissimi cum intensissimis habitibus infusis virtutum simul in eodem subjecto consistunt cum per hoc nihil vitiosorum habituum amittat; ergo peccata venialia gratiæ & habitibus infusis physicè non opponuntur.

III. Peccata venialia nec physicè nec meritorie opponuntur habitui Charitatis.

Habitus etiam intensissimi vitiorum stant in eodem subjecto cum habitibus infusis.

Jam verò quòd nec opponantur meritorie, ex eodem sancto Doctore aperte ostenditur: Cum enim, inquit, aliquis delinquit in minori, non meretur quòd pacto detrimentum pati in majori; nec Deus tam gravem penam punit levia peccata. Quod autem hæc esset gravissima pena inde constat, si namque ob peccatum veniale auferatur ab aliquo pars gratiæ habitualis, eadem operâ pars æternæ beatitudinis

IV. Declaratur quo pacto peccata venialia habitui Charitatis non contrarietur demeritorie.

huic

Tom. II.

*Sequitur
justum prop-
ter peccatum
veniale in
aeternum
puniri.*

huic gratiæ respondens illi aufertur, sicque ob leve peccatum erit in aeternum minus beatus, quod haud dubie est poena longè gravissima, aeternum duratura, quamvis namque per actus bonos quos postea elicit, novos gradus gratiæ acquirat, hi tamen gradus actibus istis tanquam præmium dantur, sicque in perpetuum minus gratiæ habebit, quàm si priorem gratiam non amisisset, atque ita parte aliqua beatitudinis propter peccatum veniale semper carebit, & poenâ hac privativâ in aeternum plectetur.

V.

*Sequeretur
posse justum
ob sola pec-
cata venia-
lia totâ gra-
tiâ spoliari.*

Probatur conclusio secundò: Si enim per unum peccatum veniale pars aliqua gratiæ & Charitatis in justo ut sex exempli causa tollatur, per secundum tolletur alia pars, sicque demum ita multiplicari possent peccata venialia, ut per illa sola quis totâ gratiâ habituali spoliaretur.

VI.

*Varie refelli-
tur eorum
responsio, qui
sunt ulti-
mum ex his
peccatis ven-
ialibus
transire in
mortale.*

Respondent aliqui, peccatum illud per quod tollitur ultima pars Charitatis & gratiæ, fore mortale. Sed contra: fieri enim potest ut non sit gravius, imò potest esse levius præcedentibus, gratis ergo dicitur esse mortale. Dices ideo erit mortale quia tantum damnum infert homini. Contra primò, non infert majus damnum quàm peccatum præcedens, imò fortasse minus, & minore parte gratiæ cum privat; saltem constat minus damnum ei inferre, quàm intulerunt omnia venialia præcedentia simul sumpta, & tamen, etiam secundum adversarios sunt tantum venialia, ergo ratione hujus damni illati præcisè peccatum ex se veniale non redditur mortale.

VII.

*Ex eo quòd
ultimum hoc
peccatum
privet ani-
mam omni
gratiâ non
transit in
mortale.*

Dices, in eo consistit peculiaris gravitas ultimi peccati præ reliquis, quòd animam spoliaret omni charitate & gratiâ. Contra primò, committens hoc peccatum veniale non novit se non habere nisi tantum gratiæ, quantum per unum veniale peccatum auferri potest. Contra secundò, hinc quippe sequitur omnia hominis alicujus peccata venialia esse mortalia; cum enim nemini notum sit quantum habeat gratiæ, exponet se periculo totam gratiam amittendi, & hac ratione secundum hos auctores peccatum quodcumque veniale deliberatè committendo, peccabit mortaliter, cum nesciat utrum eam solummodo portionem gratiæ habeat, quæ ab uno peccato veniali possit auferri.

VIII.

*Gratia dici-
tur ultimam
gratiâ par-
tem auferri
non posse.*

Victoria, ut hujus vim argumenti declinet, ait ultimam charitatis & gratiæ partem per nulla omnino peccata venialia, quantumvis multiplicentur, tolli posse. Sed hoc omnino gratis dicitur, quo enim fundamento asseruerit quisquam, cum priores partes gratiæ per peccata venialia minorâ, ut contingere potest, sint ablata, quo inquam, vel probabili fundamento dicitur ultimam per peccatum vel æquale, vel etiam majus præcedentibus, imò quocumque postea homo ille admiserit venialia peccata, auferri non posse.

IX.

*Nullum est
fundamen-
tum dicendi
non posse tot
peccata ven-
ialia sine
actus boni
interpositio-
ne committi,
ut ultima
pars gratiæ
tollatur.*

Tertiò dicunt nonnulli, justum aliquem nunquam tot peccata venialia simul committere, quin actus aliquos bonos interponat, per quos gratia, quæ per peccata illa venialia diminuta est, reparatur, sicque ad ultimum gradum gratiæ nunquam pervenit, nec ullum est periculum illum amittendi. Sed contra; quæ enim in hoc vel apparens repugnantia, ut quis, præsertim qui remissam valdè habet gratiam, tot sine interpositione actus ullius meritorii peccata venialia committat, quæ sufficiant ad exiguam gratiam demeritoriè auferendam. Eodem modo refellitur quod respondent alii, peccata scilicet venialia disponere ad mortale, & hoc pacto antequam ad

eum numerum peccatorum venialium quis perveniat, quibus tota gratia amittatur, peccatum aliquod mortale ab ipso committendum, per quod gratia omnis deperdatur, sicque nunquam perdetur per venialia. Sed hoc merè est divinare, quid enim vetat aliquem tot peccata venialia sine mortalis peccati interpositione committere, quæ juxta hujus sententiæ principia ad gratiæ, saltem remissæ, destructionem sufficiant, nullam certè ullius momenti hujus rei rationem existimo reddi posse.

*Neque etiam
est necesse,
ut inter
multa ven-
ialia qui
committat
mortale.*

X.

Tandem itaque Altsiodorensis ait, ob æqualia etiam peccata venialia non semper tolli æqualem partem gratiæ, sed majorem in eo qui habet plus gratiæ, minorem in habente minus; cum ergo, inquit, gratia secundum partes intensiois sit divisibilis in infinitum, nunquam, quocumque justus aliquis peccata venialia commiserit, totam gratiam, seu omnes ejus partes destruet. Sed contra, si enim tanta, vel etiam majoris gravitatis peccata venialia committat qui minus habet gratiæ, quàm qui habet plus, non est cur non æquè, aut etiam magis puniatur, sicut nullus negat quin puniendus sit majore poenâ in purgatorio, ergo & majore parte gratiæ privabitur si hæc sit poena peccato veniali debita, nec ulla est ratio cur minus justus, si æquale peccatum committat cum justiore, non æqualem cum eo poenam subeat.

*Quid ad di-
ctum argu-
mentum res-
pondet Al-
tsiodorensis.*

*Nulla est
ratio cur
æquale pec-
catum in
minus justis
non meretur
æqualem
poenam.*

XI.

Dicendum secundò: Quamvis intrinsecè, seu quoad substantiam, habitus Charitatis non minuitur, extrinsecè tamen, quoad fervorem scilicet & constantiam in operando, seu in actu secundo dici potest per peccata venialia minui. Ratio est; experientiâ quippe constat, dum quis in res creatas non propter Deum tendit, languorem quandam paulatim ejus mentem occupare, unde postea se non ita expeditum sentit ad Deum propter se, & super omnia amandum. Hoc expressè docet Sanctus Augustinus libro 10 Confessionum, cap. 29. his verbis: *Minus*, inquit, *te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.* Quantumvis namque Charitatis habitus quoad prædicata intrinseca & essentialia integer adhuc perseveret, ex affectu tamen, etiam venialiter tantum malo ad alia præter Deum crebrius iterato, nescio quis situs animo obducitur, per quem Charitatis vigor obtunditur, nec homo ille ita promptè, ferventer ac firmiter in amoris Dei actibus se exercet, sed & majore cum difficultate eos elicit, & illarum, quibus jam assuevit, rerum affectu ab iisdem citius avocatur.

*Habitus
Charitatis
quoad ser-
vorem in
agendo mi-
nuitur per
peccata ven-
ialia.*

*Minus te
(Deus)
amat, qui
tecum ali-
quid amat,
quod propter
te non
amat.*

XII.

Adde, Deum ubi hominem in peccata venialia sæpius labentem videt, peculiariora subinde ipsi actualis gratiæ, sanctarumque cogitationum auxilia subtrahere, unde non nisi ægrè ad sublimes illos amoris actus assurgit: pravas etiam inordinatasque inclinationes contrahit, quæ non mediocri ipsi impedimento sunt, quo minus pure Deum diligat, suumque in eo sincère & integrè affectum figat. Hoc sensu S. Thomas supra citatus dicit Charitatem per peccata venialia minui: *Potest tamen*, inquit, *indirectè dici diminutio charitatis, dispositio ad corruptionem ipsius, quæ fit vel per peccata venialia, vel etiam per cessationem ab exercitio operum charitatis.* Hæc ille.

*Crebrè pec-
cantibus ven-
ialiter Deus
peculiariora
gratia sub-
stia identi-
dem dene-
gat.*

S. Thomas.

SECTIO SECUNDA.

Solvuntur objectiones, quibus nonnulli probare conantur peccata venialia minnere Charitatem.

I.

Quo pacto intelligendus sit locus ille scripturae: Qui spernit modica, paulatim decidet.

OBJICIUNT primò illud Ecclesiastici 19. vers. 1. Qui spernit modica, paulatim decidet, hoc est, inquit, totam gratiam successivè per partes à singulis peccatis venialibus ablatas amittet. Respondetur, alium longè esse hujus loci sensum; per hæc enim verba monitos nos voluit Spiritus Sanctus, ne quis parvi faciat peccata venialia, & in ea crebrò, ac sine scrupulo labatur, frequens siquidem eorum admissio gradus est ad peccatum mortale, tum quia, ut in fine Sectionis præcedentis dictum est in simili, Deus homini, qui tam facilè has contra eum offensas committit, specialia illa subsidia sanctarum quarundam cogitationum, gratiæque peculiariter auxiliatricis jure denegaret, ex quo fieret, ut in peccatum tandem mortale laberetur, sicque è sublimi illo statu gratiæ, diviniæque amicitia decidet, & Charitatis habitum, non per peccata venialia immediatè, sed mediatè, ob peccatum scilicet mortale, ad cujus commissionem frequentia peccata venialia disponunt, amitteret.

Multiplicata venialia peccata ad peccati mortalis commissionem disponunt.

II.

Quomodo leviores culpe ad gravè disponant, optimè declarat S. Gregorius.

Hanc doctrinam clarissimè tradunt Sancti Patres, & inprimis S. Gregorius in illum Ecclesiastici locum sic habet: Unde sit plerumque, ut mens assuetæ malis levioribus, nec graviora perhorrescat, atque ad quandam auctoritatem nequitia per culpas nutrita perveniat, &c. Hoc idem clariùs adhuc docet libro 10. Moralium, cap. 9. his verbis: Ex vanitate ergo, ut superius dictum est, ad iniquitatem ducimur, cum priùs per levia delicta disfluimus, ut usu cuncta levigante, nequaquam possit committere etiam graviora timeamus. Sanctus etiam Ilidorus de Normâ benè vivendi pulchrè rem hanc declarat: Qui, inquit, verba mala non reprimit, ad noxia sæpè transit: & qui minima non respuit, in maxima valde prorumpit: minorum namque culpa majorem generat. Particulatim crescunt vitia, & dum parva non cavemus, in magnis prolabimur. Minora itaque devita, & ad majora non devenies. Videatur P. Cornelius à Lapide in caput decimum nonum Ecclesiastici, ubi plurima circa hoc congerit Sanctorum Patrum testimonia.

Communis est SS. Patrum sententia peccata venialia dispositivè tollere gratiam, dum viam sternunt ad mortale.

III.

Quo sensu quidam ex Sanctis Patribus dicant multa venialia peccata agnoscere uni mortali.

Quando ergo interdum nonnulli ex Sanctis Patribus, ut S. Augustinus, S. Gregorius, & Sanctus Bernardus dicere videntur plura peccata venialia æquivalere uni mortali, & dum aiunt plures aquæ guttas æquales esse grandælicui fluctui, & perinde esse ad submersionem navis, utrum ingenti aliquo fluctu obruatur, an latenter subrepens aqua eam paulatim repleat & submergat, intelligi sine dubio debent multa peccata venialia submergere animam, non formaliter, sed dispositivè, viam scilicet ad peccati mortalis commissionem sternendo, mentem enim ad rerum terrenarum amorem paulatim deprimunt, & pravos habitus generando, hominem proclivem reddunt ad grave aliquod peccatum committendum, quod ubi fuerit commissum, gratiam omnem ex animâ tollit.

IV.

Hæc Sancti Patrum sententia non nisi in

Quod verò hoc modo intelligi debeant Patres, videtur manifestum, alioqui ob sola peccata venialia gratiâ quis & divinâ amicitia excideret, quod

R. P. Comptoni Theol. Schol. Tom. II.

expressè negat Concilium Tridentinum, & è cælo excluderetur, hoc autem est contra ipsos adversarios, qui nunquam concedunt per peccata venialia, quantumcunque multiplicentur, posse omnem gratiam destrui. Adde, aquam per rimas in navem sensim irrepentem, non eam submergero quamdiu manet exigua, sed tunc solùm quando hoc modo paulatim succrescens, tandem fit magna; hoc autem similiter contingit in quibusdam peccatis parvis, furtis exempli gratia, in quibus post varia antecedentia, ultimum tandem, quamvis in se non magnum, in sensu tamen composito antecedentium complet materiam gravem, & infert damnum notabile, sicque est peccatum mortale, & animam spoliât gratiâ. Idem est de ultimo haultu in ebrietate, qui in his circumstantiis unâ corpus & animam submergit. De his ergo fortasse peccatis, ex se parvis & venialibus intelligi possunt Patres.

ndis ab adversariis explicari debent, quam à nobis.

Aqua paulatim per rimas succrescens non submergit navem, donec evadat magna.

Objiciunt secundo: Quòd justus aliquis plura peccata venialia committit, eò minùs à Deo diligitur, & dum hujuscemodi peccata crescunt, amor Dei erga eum decrescit, ergo & decrescit causa amoris, gratia scilicet & charitas, hæc proinde per peccata venialia paulatim minuantur. Respondetur, cum amare sit benè alicui velle, amorem Dei erga nos esse duplicem, unum quò nobis vult gloriam, seu celestem beatitudinem, hic autem amor, quotcunque venialia peccata quis committat, non minuitur, sed pari semper passu cum gratiâ procedit: alius amor est, quò Deus alicui plures & majores dare vult gratias prævenientes, hic verò amor juxta jam dicta, minor est erga eum, qui plura venialia peccata committit, cum hic, ut diximus, hujuscemodi specialibus gratiæ subsidiis se reddat indignum.

V. Objic. Per peccata venialia minuitur Dei erga justum amor, ergo & Charitas.

Resp. amorem Dei erga justos esse duplicem, & unum minui, non aliorum.

Objiciunt tertio: Experientiâ quotidianâ constat, eum qui crebra venialia committit, minùs intensos Charitatis, seu amoris actus erga Deum exercere, ergo signum est amoris hujus principium, habitum scilicet Charitatis in eo esse minùs intensum, hoc namque in omnibus aliis videmus; ubi enim agens aliquod, minùs caloris aut lucis in subjecto applicato producere cernimus, principium ipsum, seu agens colligimus minùs in se virtutis continere. Respondetur, ubi quis per varia peccata venialia pravos erga res terrenas & objecta creata inclinationes acquisivit, minùs expeditus est, ut Sectione præcedente ostendimus, ad puros & perfectos amoris Dei actus eliciendos, sed languor quidam animo obrepit, quo fervor Charitatis in actu secundo hebetatur, nec nisi cum magnâ difficultate intensos Charitatis actus exercet, quamvis de habitu in actu primo nihil remittatur, sed post plurima etiam peccata venialia eisdem intensiois gradus retineat.

VI. Objic. Actus Charitatis sunt minùs intensi, ergo & habitus.

Resp. habitum per pravos inclinationes ad actus exercitio exparte impediri.

Objiciunt quarto: Secundùm nos fervor habitus Charitatis per peccata venialia minuitur, ergo tot ex illis committi possunt, ut ejus fervor penitus tollatur, ergo & ipse habitus Charitatis, hic enim omni orbatus fervore subsistere non potest. Sed contra, si enim per orbati omni fervore intelligatur habitus Charitatis ratione alicujus extrinseci actum nullum elicere posse, non sequitur eum propterea debere destrui; Fides namque, Spes, & alii habitus virtutum supernaturalium infantibus in Baptismo infusi nullum actum exercere possunt, & tamen in iis hi habitus perseverant. Deinde, nunquam in eo situ per peccata venialia constituitur justus,

VII. Fieri potest ut justus non nisi difficillimè actus Charitatis interdam eliciat.

Tom. II.

quotcumque contrahat habitus ad res terrenas illam inclinantes, ut divinâ ei illucescente gratiâ, quæ ex ejus in nos benignitate nunquam deest, actum amoris Dei absolute elicere non possit, quamvis per crebras hujusmodi offensas hic actus ei reddi interdum possit difficillimus.

VIII.
Cur actus peccatorum venialium minuant intensiorem actum Charitatis, & habitus non minuant habitum.

Quæres, cum actus peccatorum venialium minuant juxta nos intensiorem actum Charitatis, quod, ut diximus, est minuire Charitatem in actu secundo; quæres inquam, cur eodem modo habitus peccatorum venialium non minuant intensiorem habitum Charitatis. Respondetur, actus peccatorum venialium paulatim generare prava habitus, qui mentem rerum terrenarum pondere degravant, unde non nisi agrè

ad actus illos excellentes Charitatis elevare se potest, habitus autem vitiosi, etiam intensissimi consistere simul possunt cum intensissimo habitu Charitatis, ut Sectione præcedente, num. 3. ostendi in eo qui postquam frequentibus virtutum actibus copiosam gratiam, & intensos habitus supernaturales sibi comparasset, postea in gravia scelera incidendo gratiam illam omnem & habitus infusos perdidisset, ac postea resipiscendo recuperasset; hic enim simul cum intensissimis habitibus infusis intensissimos haberet habitus vitiosos; ex quo clarè constat, inter hos & illos habitus nullam esse repugnantiam. Et hæc de Charitate sufficiant.

Non pugnat
inter se ha-
bitus intensi
vitiosi & su-
pernatu-
rales.

Tractatus de Charitate Finis.

De Jure & Iustitiâ à multis hoc loco disputari video: De Iustitiâ tamen tum in genere, tum de ejus partibus, Iustitiâ scilicet Distributivâ, Vindicativâ & Legali, Tomo præcedente tractavi Disp. 34. & 35. De Jure etiam & dominio varia ibidem dicta sunt, præsertim de dominio in solidum, & in instanti donationis: de his proinde nihil hîc adjiciam. Reliqua verò ad hanc materiam spectantia, merè moralia, cum sint, in tractatu de questionibus moralibus commodius discutientur.

DISPUTA-